

Taudit ja tuholaiset

Maalevintäiset sipulikasvien taudit sipulin fusarioosi ja sipulin pahkamätä vaivaavat myös valkosipulia. Pitkä viljelykierto, 5 vuotta, estää tautien leviämistä. Viljelykierto auttaa ehkäisemään myös maassa talvehtivan sipulikärpäsen munintaa valkosipuliin.

Sadonkorjuu

Kesällä voi kerätä valkosipulia tuoremyyntiin, maku on silloin pehmeä ja mieto. Sipuliin kehittyy voimakas maku ja aromi kuivatuksen aikana.

Valkosipulin sadonkorjuu ajoittuu syysistutuksissa elokuulle, kevätistutuksissa hiukan myöhempään. Oikea sadonkorjuun ajankohta on, kun lehdistö alkaa kellastua ja kynnet ovat näkyvässä kuoren alla kohoumina. Valkosipulin nostossa yksinkertainen tärynostaja tai irrotusrauta on toimiva. Nostettaessa on varottava kuoren rikkoutumista, jotta homeet eivät pääse sipulin sisään.

Noston jälkeen valkosipulit puhdistetaan pesemällä tai harjaamalla. Juuret poistetaan ja varret katkotaan lyhyiksi. Sipulit kuivataan kuivurissa 30-40 asteessa tai kylmäilmakuivurissa, kuivausaika on 2-3 viikkoa. Valkosipulia voi varastoida -2- -1 asteessa.

Teksti: Riitta Peräinen, ProAgria Keski-Suomi ry

Lähteet: Anders Flink (2007): Vitlöksodling i Skåne.

Kalevi Tikka (2017): Kiehtova kynsilaukka.

LuomuKS-hanke

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Valkosipulin luomuviljely

Valkosipuli kasvaa parhaiten kevyessä, hietaperäisessä maassa. Lähes kaikki maalajit kuitenkin sopivat valkosipulin kasvatukseen, kunhan maa on humuspitoista, riittävän syväälle muokattua, kuohkeaa eikä kärsi liiasta vedestä. Sopiva maan happamuus on pH 6,5-7, luonnonmukaisessa viljelyssä se voi olla alhaisempikin, pH 5,5-6,5.

Valkosipulilla on pitkä kasvuaika. Keväällä istutettavalle valkosipulille on hyvä valita lämmin kasvupaikka, jolloin istutukseen päästään aikaisin. Varhainen halla loppukesästä keskeyttää sipulin kasvun ja sato voi jäädä pienikokoiseksi. Syksyllä istutettu talvivalkosipuli ennättää kasvaa täysikokoiseksi.

Lisäysaineisto

Valkosipulia lisätään istukassipuleista irrotetuista kynsistä. Siemensipulia kannattaa kysellä jo istutusvuotta edeltävänä syksynä, sitä on myynnissä vain muutamilla siementuottajilla ja siemenfyrmoilla. Lisäysmateriaali voi olla myös omaa kantaa, jota jätetään aina syksyn sadosta tarvittava määrä saman syksyn tai seuraavan kevään istutukseen. Aleksandra-lajike on yleisin Suomessa viljelty talvivalkosipuli.

Istutus

Valkosipulin kynnet kuivuvat herkästi, joten ne irrotetaan toisistaan vasta istutuksen alkaessa, enintään viikkoa ennen istutusta. Kynsien irrottelu on aikaa vievää työtä. Istukkaaksi tarkoitetun kynnen sopiva koko vaihtelee lajikkeen mukaan. Pienikokoisilla keväällä istutettavilla lajikkeilla riittävä koko on noin

3-4 g, kotimaisella talvivalkosipulilla sen sijaan 10-30 g. Mitä isompia kynsiä käyttää, sitä suurempi on sato. Siementarve aarille on noin 30 kg.

Istutustiheys voi vaihdella paljonkin käytettävien koneiden mukaan. Sopiva taimiväli on 10-15 cm ja riviväli 35-40 cm yksirivisessä viljelyssä. Jos viljellään 3-4 riviä rinnakkain, voi riviväli olla noin 25 cm ja välikkikäytävän leveys 70-80 cm.

Valkosipuli voidaan istuttaa maahan syksyllä tai keväällä, lajikkeesta riippuen. Syksyllä istuttamisen ajankohta on syys-lokuun välillä. Istutuksen jälkeen valkosipulinkynnet juurtuvat nopeasti. Jos syksy on leuto ja maa pysyy sulana, voi jo syksyllä nousta esiin lehtiä. Lehtien kasvusta syksyllä ei ole haittaa, tärkeintä on, että sipuli ehtii juurtua hyvin ennen talven tuloa.

Syksyllä istutettujen valkosipulien kasvu alkaa keväällä lumen sulettua ja maan lämpötilan ollessa 0-5 °C. Verson kasvu on nopeaa ja saavuttaa täyden 50-70 cm pituuden kesäkuun alussa.

Keväällä valkosipuli istutetaan heti, kun maa on muokkauskuu- nassa ja viimeistään toukokuun lopussa. Kevätistutuksessa istukkaiden kylmäkäsitteily nopeuttaa kasvurytmiä. Kylmäkäsitteilyssä sipulit laitetaan +5-+10°C lämpötilaan 6-8-viikon ajaksi. Kylmäkäsitteily ei ole välttämätön, ja liian pitkä käsitteily voi aiheuttaa ennenäikaista tuleentumista ja alentaa satomäärää.

Valkosipulin istutukseen on manuaalisia ja automaattisia istutuskoneita. Istutuksessa voi käyttää myös perunan-, sipulin- ja vihannesten istutuskoneita ja pienet alat voi istuttaa käsinkin.

Lannoitus

Lannoitus lasketaan viljavuusanalyysin perusteella. Valkosipuli tarvitsee paljon ravinteita ja tuleeentuu herkästi ravinteiden puutteessa. Viljelykierrossa valkosipulia kasvatetaan maata parantavan kasvin, esim. virna-kaura-raiheinä -seoksen, jälkeen.

Fosforin tarve on 50-70 kg/ha, kaliumin 125-180 kg/ha. Luomuviljelyssä lannoitemäärät voivat olla pienempiäkin, sillä maan hyvä kasvukunto ja mykorritsat tehostavat ravinteiden ottoa. Lannoitukseen sopii esim. kompostoitu karjanlanta, tarvittaessa biotiitilla tai apatiitilla parannettuna. Käyttömäärä on 20-50 tn/ha.

Suosittelava typpimäärä on peruslannoituksessa 70-90 kg/ha ja kasvukauden aikaisena lisälannoituksena 30 kg/ha yhdessä tai kahdessa erässä.

Valkosipuli tarvitsee kasvukauden alussa starttityyppä lähteäkseen voimakkaaseen kasvuun. Ensimmäinen lannoitus annetaan varhain keväällä, kun sipuli on noussut taimelle, toinen lannoituskerta on kesäkuun alussa. Keväällä istutetulle valkosipulille lisälannoitus annetaan heinäkuun puolivälissä. Typpi- lannoitteeksi sopii esimerkiksi lantakomposti, kanankakkavesi tai laimennettu virtsa (1:10).

Kastelu

Kastelu on tarpeen kuivina kausina touko-heinäkuussa. Elokuussa, kun naatisto on täysikokoista, kastelua ei enää tarvita. Kuiva ja kuuma alkukesä saattaa tuleentuttaa valkosipulikastelun ennenäikaisesti, ja sato jää silloin pienikokoiseksi.

Rikkakasvien torjunta

Valkosipulin naatisto ei kasva tuuheaksi ja siksi se on huono kilpailija rikkakasveille. Hyvä viljelykierto ja varjostavien esikasvien käyttö vähentää monivuotisten rikkakasvien määrää.

Rikkakasveja voi torjua haraamalla, tällöin on varottava valkosipulin juuriston vahingoittamista. Rikkakasvit voidaan liekittää koko alueelta ennen valkosipulin taimettumista ja riviväleistä taimettumisen jälkeen. Valkosipulille voidaan levittää katteeksi olkea tai vihersilppua heti istutuksen jälkeen.